

Wspomnienie o Krystynie Krahelskiej

Jedną z uczestniczek powstania warszawskiego była Krystyna Krahelska (1914-1944), poetka, pielęgniarka, żołnierz Armii Krajowej. We wrześniu 1939 r. w oblężonej stolicy działała w obronie cywilnej, podczas okupacji początkowo przebywała w Warszawie, a następnie pracowała w Państwowym Instytucie Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach. Od grudnia 1939 r. działała w konspiracji w Związku Walki Zbrojnej. Była łączniczką i kurierką. W latach 1943–1944 pracowała jako pielęgniarka w szpitalu powiatowym we Włodawie. Od połowy lipca 1944 ponownie przebywała w Warszawie. Podczas powstania jako sanitariuszka ratując rannego kolegę została postrzelona. Niestety jej życia nie udało się uratować.

W stolicy, nad Wisłą, na Wybrzeżu Kościuszkowskim, u wylotu Tamki, stoi pomnik, który postawiono przed II wojną światową jako ostatni. Jest to pomnik Warszawskiej Syrenki. Zaprojektowała i wykonała go znana rzeźbiarka, prof. ASP Ludwika Kraskowska-Nitschowa, a odlany został w Zakładzie Brązowniczym „Braci Łopieńskich”. Odświeżenia dokonał Prezydent Stefan Starzyński 15 sierpnia 1939 r. W latach 1936–1937 do pomnika pozowała Krystyna Krahelska. Była kobietą niezwykle urody - jasnowłosa, zielonooka z twarzą o szlachetnych rysach, idealnie pasowała do wizji silnej, bohaterskiej Syreny, która miała być nie tylko wyobrażeniem herbu, ale też symbolem niezłomnego miasta - dlatego zaproponowano jej by Syrenka „uśmiechała się” właśnie jej uśmiechem i jej oczyma spoglądała na Warszawę. Pomnik jako jeden z nielicznych przetrwał powstanie. Krystyna Krahelska obdarzona była też wyjątkowym głosem, pisała wiersze i piosenki. Swoją najbardziej znaną pieśń „Hej, chłopcy, bagnet na broń” napisała w styczniu 1943 r. dla żołnierzy batalionu „Baszta”. Stała się ona najpopularniejszą piosenką żołnierską Polski Walczącej i powstania warszawskiego. Tekst opublikowano po raz pierwszy na łamach konspiracyjnego pisma „Bądź Gotów” (20.09.1943, nr 21). W czasie okupacji znane były i śpiewane także jej dwie wcześniejsze (napisane w latach 1941-42) piosenki „Kołysanka” (inny tytuł „Kołysanka o zakopanej broni”) i „Kujawiak” (inne tytuły „Kujawiak konspiracyjny”, „Kujawiak partyzancki”) oraz wiersze: „Modlitwa” i „Wiersz o Tobruku”.

Na temat autorki ukazały się liczne opracowania, m. in. *Krystyna Krahelska dziewczyna, która oddała swoją twarz syrence warszawskiej*. Informator pod redakcją Tadeusza Skoczka. Warszawa 2022. Dostęp online [2026-04-15] <http://archiwum.muzeum-niepodleglosci.pl/wp-content/uploads/2022/09/Katalog-Krahelska-internet.pdf>

Kopia rzeźby Syrenki Warszawskiej na wystawie w Muzeum Powstania Warszawskiego. Fragment wystawy poświęcony Krystynie Krahelskiej w Muzeum Powstania Warszawskiego wraz z kopią rzeźby Syrenki.

Autor fotografii: Adrian Grycuk

Zdjęcie Krystyny Krahelskiej z 1937 r.

<https://www.tpw.org.pl/krystyna-krahelska.html>

